

VENDIM
Nr.9, datë 9.3.2006

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë të përbëra nga:

Thimjo Kondi	Kryesues
Nikoleta Kita	Anëtare
Ardian Dvorani	Anëtar
Agron. A. Lamaj	Anëtar
Perikli Zaharia	Anëtar
Artan Hoxha	Anëtar
Besnik Imeraj	Anëtar
Fatos Lulo	Anëtar
Shpresa Beçaj	Anëtare
Ylvi Myrtja	Anëtar
Irma Bala	Anëtare
Spiro Spiro	Anëtar

në seancën gjyqësore të datës 9.3.2006, morën në shqyrtim çështjen civile që i përket pjesëmarrësve në proces:

PADITËS: IGRI SINANAJ, përfaqësuar nga Av. Dashamir Kore.

E PADITUR: DREJTORIA E BUJQËSISË DHE E USHQIMIT, (DBU) FIER, përfaqësuar nga Av. Abaz Deda.

PERSONA TË TRETË: HARRILLA SEMINI

AGJENCIA KOMBËTARE E PRIVATIZIMIT (A.K.P.), e papërfaqësuar me avokat.

ME OBJEKT: Detyrimin e palës së paditur për pagimin e shumës 61 317 000 lekë.

BAZA LIGJORE: Neni 106 e vijues i Kodit Civil.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier, me vendimin nr.1130, datë 9.7.2003 ka vendosur

- *Rrëzimin e kërkesëpadisë së paditësit.*

Gjykata e Apelit Vlorë, me vendimin nr.150, datë 13.4.2004, ka vendosur:

- *Ndryshimin e vendimit të mësipërm dhe duke e gjykuar çështjen në fakt, pranimin pjesërisht të kërkesëpadisë.*

Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr.-, datë 11.1.2006, ka vendosur:

- *Kalimin e çështjes në Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë për unifikimin e praktikës gjyqësore, për sa më poshtë:*

- *Çfarë do të kuptohet me “cilësim të saktë të fakteve dhe veprimeve që lidhen me mosmarrëveshjen”, po me cilësimin e tyre nga gjykata “pa u lidhur me përcaktimin e palëve”?*

- *Ku dallon “cilësimi i saktë i fakteve dhe veprimeve” nga “baza juridike e padisë”, kjo dhe në kuptim të urdhrit ndalues për mosndryshimin e saj pa kërkesë të palës, sipas nenit 16/2 të Kodit të Procedurës Civile.*

- *Si duhet interpretuar kjo dispozitë në lidhje me parashikimet e nenit 185 të Kodit të Procedurës Civile për kuptimin dhe ndryshimin e “shkakut ligjor të padisë” dhe “objektit të padisë”. Po në lidhje me kuptimin dhe zbatimin e elementeve të tilla të kërkesëpadisë, si “përcaktimi i objektit të padisë”, “tregimi i fakteve, rrethanave dhe së drejtës mbi të cilat mbështetet kërkesëpadia”, si dhe lidhur “kërkimin e paditësit” të parashikuara në nenin 154 të Kodit të Procedurës Civile.*

KOLEGJET E BASHKUARA TË GJYKATËS SË LARTË,

pasi dëgjuan relatimin e çështjes nga gjyqtari Agron. A. Lamaj dhe gjyqtarja Nikoleta Kita, dëgjuan pretendimet e palës së paditur, e cila kërkoi pranimin e rekursit, përfaqësuesin e paditësit, i cili kërkoi rrëzimin e rekursit, si shqyrtoi dhe bisedoi në tërësi çështjen,

VËREJNË:

Vendimi nr.150, datë 13.4.2004 i Gjykatës së Apelit Vlorë, në të cilin është ndryshuar vendimi nr.1130, datë 9.7.2003 i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier dhe është pranuar pjesërisht padia e paditësit Igri Sinani, është i pabazuar në ligj, prandaj duhet të prishet dhe të lihet në fuqi vendimi i gjykatës së shkallës së parë i cili e ka zgjidhur drejt çështjen duke rrëzuar padinë.

Gjatë gjykimit në gjykatën e faktit rezultojnë faktet dhe rrethanat si më poshtë:

Në vitin 1994 ish-Agjencia e Ristrukturimit të Ndërmarrjeve Bujqësore, dega Fier, ka nxjerrë për shitje, ndër të tjera, edhe objektin e quajtur “Sera nr.5”, të ndodhur në Sheq të Vogël, Fier. Me kontratën e shitjes datë 1.2.1994 agjencia e përmendur më sipër, me cilësinë e palës shitëse, ua ka shitur këtë objekt blerësve Arben Malaj dhe Ajaz Hoxha. Pas tërheqjes së këtij të fundit, kur mësoi se për truallin e objektit kishin pretendime ish-pronarët, mbetet blerës i vetëm Arben Malaj. Çmimi i objektit ishte përcaktuar 1 830 000 lekë, nga të cilat 1 330 000 lekë në formën e bonove të privatizimit dhe 500 000 lekë.

Më pas, në datën 11.2.1994 blerësi Arben Malaj kryen veprimin e dhurimit të objektit në favor të Igri Sinanit, paditës në këtë gjykim, i cili rezulton të ketë paguar ndaj shitësit pjesën e mbetur të papaguar nga çmimi i objektit.

Me vendimin nr.611, datë 27.4.1999, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier ka vendosur pranimin e padisë së ish-pronarëve të truallit të objektit duke konstatuar pavlefshmërinë e kontratës së shitjes në favor të blerësit Arben Malaj dhe të kontratës së dhurimit në favor të pranuesit Igri Sinani, si dhe rrëzimin e kundërpadisë së të paditurit Igri Sinani për anulimin e vendimit të Komisionit të Pronave që i kish njohur të drejtën e pronësisë dhe të parablerjes së objektit ish-pronarit të truallit.

Vendimi i Gjykatës së Shkallës së Parë ka marrë përfundimisht formë të prerë me vendimin nr.250, datë 12.5.2000 të Gjykatës së Apelit Vlorë. Me vendimin nr.28, datë 29.6.2000 të kësaj gjykate është interpretuar vendimi i mësipërm duke vendosur përfundimisht detyrimin e Igri Sinanit t'i dorëzojë AR të NB-ve Fier objektin “Sera nr.5” dhe detyrimin e AR të NB-ve t'i kthejë Igri Sinanit shumën e paguar nga blerësi Arben Malaj për privatizimin e këtij objekti.

Me kërkesëpadinë e re objekt të këtij gjykimi, paditësi Igri Sinani ka kërkuar detyrimin e palës së paditur, drejtoria e bujqësisë Fier për t'i shpërblyer shumën prej 61 317 000 lekë si shpenzime të kryera për objektin e blerë, duke iu referuar nenit 106 e vijues të Kodit Civil.

Në këtë gjykim është thirrur si person i tretë për t'u bashkuar me palën e paditur edhe AKP, së cilës i kanë kaluar të drejtat dhe detyrimet e ARNB-ve.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier ka vendosur rrëzimin e padisë, me arsyetimin se padia e bazuar në nenin 106 të Kodit Civil i përket gjykimit të mëparshëm, që ka përfunduar me vendim të formës së prerë, ndërkohë që ky gjykim duhet të përqendrohet brenda kuadrit të bazës juridike të padisë, të cilën gjykata nuk mund ta ndryshojë pa kërkesën e palës. Gjithashtu, gjykata e shkallës së parë në vendimin e saj shprehet se paditësi nuk mundi t'i provonte pretendimet e tij për shpenzimet, pasi faturat e paraqitura prej tij nuk janë formuluar sipas ligjit dhe nuk janë të dokumentuara në organet tatimore për pagimin e TVSH-së.

Gjykata e apelit ka vendosur pranimin pjesërisht të padisë, duke detyruar drejtorinë e bujqësisë dhe të ushqimit Fier t'i kthejë paditësit Igri Sinani shumën prej 40 230 969 lekë që përbën vlerën e shpenzimeve të nevojshme të kryera prej tij në serën nr.5 nga momenti i

privatizimit deri në datën 25.3.2003. Për sa më lart, gjykata e apelit në vendimin e saj, ndër të tjera, arsyeton si më poshtë:

« ... Kështu, duke iu referuar pretendimeve të ngritura prej paditësit në padi dhe gjatë gjykimit, ka dalë e shprehur qartë natyra juridike e mosmarrëveshjes në gjykim. Paditësi, në cilësinë e poseduesit të sendit, ka kërkuar kthimin e shpenzimeve të kryera prej tij për vënien në përdorim të serës nr.5. Si objekti i padisë, pra ajo që kërkohet, ashtu dhe shkaku i padisë, pra e drejta e pretenduar dhe gjendja e faktit, janë shprehur qartë prej paditësit. Veç kësaj, rezulton të jetë zhvilluar hetim gjyqësor duke marrë, administruar dhe shqyrtuar prova të paraqitura prej palëve dhe kryesisht prej vetë gjykatës. Në rrethana të tilla, nuk mund të vendosej rrëzimi i padisë. Sipas nenit 126 paragrafi i I i Kodit të Procedurës Civile, “vendimi përfundimtar jepet nga gjykata në përfundim të gjykimit i cili zgjidh çështjen në themel”. Sa më sipër, gjykata me vendimin përfundimtar duhet të vendosë rrëzimin e padisë, vetëm pasi të ketë shqyrtuar në tërësi pretendimet e ngritura në padi, t'i ketë analizuar ato në raport me provat e administruara dhe me normat juridike, dhe në përfundim të këtij procesi, të ketë arritur në konkluzionin se ato pretendime gjenden të pabazuara. Në rastin në gjykim, vendimi përfundimtar për rrëzimin e padisë, nuk rezulton të jetë rrjedhojë e këtij procesi. Referenca jo e plotë e padisë në ligjin material, nuk mund të përbëjë shkak për rrëzimin e padisë. Është detyrim i gjykatës i rrjedhur nga përmbajtja e nenit 16 të Kodit të Procedurës Civile që të bëjë një cilësim të saktë të fakteve dhe veprimeve që lidhen me mosmarrëveshjen, pa u lidhur me përcaktimin që mund të propozojnë palët ...».

Në kundërshtim me arsyetimin e mësipërm të gjykatës së apelit, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë e vlerësojnë të pabazuar në ligjin procedural vendimin e apelit dhe shprehen për prishjen e këtij vendimi, si dhe për lënien në fuqi të vendimit të shkallës së parë me plotësimin e arsyetimit të tij. Është e vërtetë se, sipas nenit 16 të Kodit të Procedurës Civile, është detyrim i gjykatës që të bëjë një cilësim të saktë të fakteve dhe veprimeve që lidhen me mosmarrëveshjen, pa u lidhur me përcaktimin që mund të propozojnë palët.

Mirëpo, gjykata e apelit nuk ka bërë një citim të saktë e të plotë të nenit 16 të Kodit të Procedurës Civile, dhe, për më tepër, nuk e ka interpretuar drejt këtë dispozitë.

Neni 16 i Kodit të Procedurës Civile parashikon se: «Gjykata zgjidh mosmarrëveshjen në përputhje me dispozitat ligjore dhe normat e tjera në fuqi, që janë të detyrueshme të zbatohen prej saj. Ajo bën një cilësim të saktë të fakteve dhe veprimeve që lidhen me mosmarrëveshjen, pa u lidhur me përcaktimin që mund të propozojnë palët. Megjithatë, gjykata nuk mund të ndryshojë bazën juridike të padisë pa kërkesën e palës». Është pikërisht përmbajtja e paragrafit të dytë të dispozitës së mësipërme që lihet mënjanë dhe nuk përmendet nga gjykata e apelit. Duke iu referuar shprehjes “Gjykata bën një cilësim të saktë të fakteve dhe veprimeve që lidhen me mosmarrëveshjen, pa u lidhur me përcaktimin që mund të propozojnë palët”, të paragrafit të parë, dhe shprehjes “Gjykata nuk mund të ndryshojë bazën juridike të padisë pa kërkesën e palës”, të paragrafit të dytë, në pamje të parë të krijohet përshtypja se dy paragrafët paraqesin përcaktime kontradiktore me njëri-tjetrin. Megjithatë, kjo nuk është e vërtetë. Nga prezantimi i fakteve dhe rrethanave të çështjes nga secila palë (në padi, në prapësimet substanciale, apo në kundërpadi), gjykata krijon idenë e saj rreth natyrës së marrëdhënies juridike për shkak të së cilës ka lindur mosmarrëveshja midis palëve, d.m.th. me fjalë të tjera, pavarësisht nga përcaktimi që propozojnë palët për cilësimin juridik të fakteve (ngjarjeve apo veprimeve), gjykata e qartëson vetë veten rreth cilësimit juridik të tyre. Mirëpo, bazën juridike të padisë e përcakton vetë paditësi në përmbajtjen e kërkesëpadisë duke bërë referencën përkatëse në dispozitën (dispozitat) konkrete të ligjit material. Të dyja këto elemente shërbejnë që gjykata të qartësojë natyrën e marrëdhënies juridike për shkak të së cilës ka lindur konflikti midis palëve. **Si përfundim në kuptim të nenit 16 të Kodit të Procedurës Civile, cilësimi i saktë i fakteve dhe veprimeve (më saktë i ngjarjeve dhe veprimeve që përbëjnë**

fakte juridike) që lidhen me mosmarrëveshjen bëhet nga gjykata që shqyrton çështjen, ndërsa përcaktimi i bazës juridike të padisë bëhet nga vetë paditësi, që me paraqitjen e padisë dhe është në disponimin e plotë të tij ta ndryshojë atë deri në përfundim të hetimit gjyqësor, duke i bërë kërkesë gjykatës në një formë të përshtatshme procedurale.

Nga ana tjetër, në respekt të parimit të ruajtjes së paanësisë në gjykim, gjykata, e cila ka konkluduar në një cilësim juridik të fakteve të çështjes, të ndryshëm nga cilësimi që u ka bërë atyre paditësi nëpërmjet referencës në dispozitën përkatëse të ligjit material, nuk ka të drejtë të imponohet duke ndërhyrë e ndryshuar bazën juridike të padisë së përcaktuar nga paditësi. Në gjykimin civil gjykata nuk ka dhe nuk mund të ketë rol aktiv.

Në nenin 185 të Kodit të Procedurës Civile tërheq vëmendjen përdorimi i termit “shkaku ligjor i padisë”, krahas termit “objekti i padisë”.

Doktrina e së drejtës procedurale civile i ka definuar qartë këto dy elemente kryesore të një padie. Shkaku është arsyeja e kërimit gjyqësor, i cili ndahet në të drejtën dhe në një gjendje fakti që është kundër kësaj të drejte (*causa pretendi*), d.m.th. që e shkel, e cenon apo e mohon të drejtën subjektive të paditësit. Nga ana tjetër, objekti është ajo që kërkohet si efekt i padisë, d.m.th. zbatimi i ligjit dhe fitimi i asaj çfarë kërkohet e që vjen si pasojë e zbatimit të ligjit (*petitum*).

E drejta subjektive e pretenduar e paditësit dhe e përcaktuar prej tij në padi, si pjesë përbërëse e shkakut të padisë, në kuptim të nenit 185 të Kodit të Procedurës Civile, është e njëjtë me bazën juridike të padisë (cilësimin juridik të bërë nga paditësi), në kuptim të nenit 16/I të Kodit të Procedurës Civile.

Në rastin në shqyrtim paditësi ka përcaktuar si bazë juridike të padisë së tij nenin 106 të Kodit Civil, në të cilin pretendon se bazohet e drejta e tij subjektive që kërkon të mbrojë. Në vazhdim të gjykimit nuk haset ndonjë kërkim i paditësit për të ndryshuar këtë bazë juridike të padisë të përcaktuar prej tij.

Gjykata e apelit në vendimin e saj shprehet se referenca jo e plotë e padisë në ligjin material nuk mund të përbëjë shkak për rrëzimin e padisë. Kjo është e vërtetë, por, po t'i referohemi çështjes në shqyrtim, vërejmë se referenca në nenin 106 e vijues të Kodit Civil nuk është thjesht një referencë jo e plotë. Kjo është një referencë e gabuar e cila as nuk plotësohet e as nuk ndreqet me referencë në nenet vijues të atij kapitulli. Ndërsa paragrafi i parë i nenit 106 të Kodit Civil, parashikon si pasojë të pavlefshmërisë së veprimit juridik që vjen në kundërshtim me ligjin kalimin e gjithëçkaje në të ardhurat e shtetit, gjë që nuk është kërkim i paditësit, paragrafi i dytë parashikon shprehimisht se: “Kur njëra nga palët ka vepruar në mirëbesim, gjykata mund të vendosë që çdo gjë që ka dhënë kjo palë t'i kthehet asaj dhe kur nuk është e mundur kthimi i po kësaj gjëje, i paguhet vlefja e saj”.

Rezulton qartë se dispozitat e tjera pasuese të këtij kapitulli rregullojnë problematika të tjera, që s'kanë të bëjnë me çështjen në shqyrtim. Në këtë çështje, sipas bazës juridike që ka përcaktuar paditësi, e që nuk është ndryshuar prej tij, mund të realizohet vetëm e drejta e tij që, si subjekt me mirëbesim, t'i kthehet ajo që ka dhënë nëpërmjet kryerjes së veprimit juridik absolutisht të pavlefshëm. Mirëpo kjo e drejtë rezulton të jetë kërkuar në gjykimin e mëparshëm, që ka përfunduar me vendim të formës së prerë. Po t'i referohemi kërkesëpadisë së çështjes në shqyrtim, në referencë të nenit 106/2 e vijues të Kodit Civil, paditësi kërkon vlerën e shpenzimeve të kryera në serën dhe vlerën e re të objektit pas zhvlerësimit të lekut që nga viti 1993 e deri më sot, gjë që, sipas paditësit, duhej të merrej në konsideratë nga gjykata. Në lidhje me këtë kërkim çdokush mund të shtrojë pyetjen se nga cila gjykatë mund të shqyrtohej e të zgjidhej ai.

Është e qartë që sa më lart ka përbërë shkakun dhe objektin e padisë që ka përfunduar me

vendim të formës së prerë në gjykimin e mëparshëm. Ky vendim, për bazueshmërinë e të cilit mund të ketë pretendime të ndryshme, nuk mund t'i nënshtrohet asnjë lloj revizionimi në këtë gjykim të ri.

Në këtë gjykim në Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, për efekt të unifikimit të praktikës gjyqësore, është kërkuar të sqarohet edhe kuptimi i termave “përcaktimi i objektit të padisë” “tregimi i fakteve, rrethanave dhe i së drejtës mbi të cilat mbështetet kërkesëpadi” dhe “kërkimi i paditësit” të përdorura në nenin 154 të Kodit të Procedurës Civile. Për sa më lart Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë konkludojnë se:

1. «Tregimi i fakteve dhe rrethanave mbi të cilat mbështetet padia», sipas përcaktimit të bërë në nenin 154 të Kodit të Procedurës Civile, i shërben gjykatës për “të bërë një cilësim të saktë të fakteve dhe veprimeve që lidhen me mosmarrëveshjen», në kuptim të nenit 16/1 të Kodit të Procedurës Civile, si dhe për përcaktimin e gjendjes së faktit që i kundërvihet së drejtës subjektive të paditësit, që është pjesë përbërëse e shkakut të padisë, në kuptim të nenit 185 të Kodit të Procedurës Civile.

2. «Tregimi i së drejtës mbi të cilën mbështetet kërkesëpadi», në kuptim të nenit 154 të Kodit të Procedurës Civile, i korrespondon së drejtës subjektive të paditësit si pjesë përbërëse të “shkakut të padisë” në kuptim të nenit 185 të Kodit të Procedurës Civile, si dhe të përcaktimit “të bazës juridike të padisë” në kuptim të nenit 16/2 të Kodit të Procedurës Civile.

3. Përcaktimi i “kërkimit të paditësit” në kërkesëpadi në kuptim të nenit 154 të Kodit të Procedurës Civile, i korrespondon asaj çfarë kërkohet të fitohet si pasojë e zbatimit të ligjit, në kuptim të përcaktimit të objektit të padisë, parashikuar në nenin 185 të Kodit të Procedurës Civile.

Në përfundim, mund të theksojmë se neni 154 i Kodit të Procedurës Civile përcakton në mënyrë analitike elementet përbërëse të kërkesëpadi si mjeti procedural që vë në lëvizje gjykatën për fillimin e gjykimit të një çështjeje civile. Një kërkesëpadi që nuk i plotëson këto elemente të domosdoshme është e papranueshme për t'iu nënshtuar shqyrtimit gjyqësor, prandaj i kthehet paditësit për t'u plotësuar në respektim të rregullave procedurale.

PËR KËTO ARSYE:

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, në respektim të nenit 141 të Kushtetutës, nenit 485/b të Kodit të Procedurës Civile, nenet 14/c dhe 17/a të ligjit nr.8588, datë 15.3.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë”,

VENDOSËN:

1. Prishjen e vendimit nr.150, datë 13.4.2004 të Gjykatës së Apelit Vlorë dhe lënien në fuqi të vendimit nr.1130, datë 9.7.2003 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier.

2. Ky vendim për njësim të praktikës gjyqësore të dërgohet për botim në Fletoren Zyrtare.

MENDIMI I PAKICËS

Ne gjyqtarët në pakicë jemi të mendimit se vendimi nr.150, datë 13.4.2004 i Gjykatës së Apelit Vlorë është i mbështetur në ligj dhe si i tillë duhet të mbetet në fuqi.

Përfundimet e arritura për efekt të unifikimit të praktikës gjyqësore në vendimin e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, nuk kanë ezauruar qëllimin dhe problematikën e çështjeve të vëna në bisedim në këtë gjykim për efekt unifikimi, për sa i përket kuptimit juridik, sistematik dhe të harmonizuar, të termave dhe çështjeve që kanë të bëjnë me “cilësimin e saktë të fakteve dhe veprimeve që lidhen me mosmarrëveshjen” “pa u lidhur me përcaktimin e palëve”,

“bazën juridike të padisë”, “të drejtën”, përcaktimet lidhur me “shkakun ligjor” dhe “objektin e padisë” etj., në procesin gjyqësor civil. Ndërkohë që në praktikën tonë gjyqësore vërehen qëndrime konfuze lidhur me shkaku ligjor të padisë, ngatërrimin apo njëjtësimin e saj me “referencat ligjore” konkrete sikurse formulohen sot kërkesëpaditë me të ashtuquajturën “bazë ligjore”, etj. Pra, jemi përpara një situate të krijuar në praktikë kur, me kalimin e kohës, në mënyrë automatike, palët dhe gjykatat të mos mbajnë më parasysh dallimin e qartë të kuptimit dhe zbatimit të këtyre nocioneve e termave të procesit gjyqësor civil, gjë që ka sjellë edhe pasiguri në pozicionimin, kërkimet, prapësimet dhe qëndrimet e palëve e të gjykatës gjatë gjykimit dhe në dhënien e vendimit.

Në përfundim të shqyrtimit gjyqësor të çështjes, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë kanë vendosur prishjen e vendimit nr.150, datë 13.4.2004 të Gjykatës së Apelit Vlorë dhe lënien në fuqi të vendimit nr.1130, datë 9.7.2003 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier që rrëzonte padinë. Pikërisht, jemi të mendimit se edhe për shkak të trajtimit jo të plotë dhe pasaktësive në përfundimet unifikuese të saj, Kolegjet e Bashkuara, në zgjidhjen e çështjes, janë mbështetur në arsyetimin se, ndryshe nga sa ka arsyetuar e vendosur gjykata e apelit, “referenca ligjore” e treguar në padi (neni 106 e vijues i Kodit Civil) nuk është thjesht një *referencë* “jo e plotë por është e gabuar” dhe, si e tillë, “... nuk plotësohet dhe as nuk ndreqet me referencë në nenet vijuese të atij kapitulli”. Prandaj, Kolegjet e Bashkuara, konkludojnë se “në këtë çështje, sipas bazës juridike që ka përcaktuar paditësi, e që nuk është ndryshuar prej tij, mund të realizohet vetëm e drejta e tij që, si subjekt me mirëbesim, t’i kthehet ajo që ka dhënë nëpërmjet kryerjes së veprimit absolutisht të pavlefshëm”. Sipas Kolegjeve të Bashkuara: “*Është e qartë se sa më lart ka përbërë shkaku dhe objektin e padisë që ka përfunduar me vendim të formës së prerë në gjykimin e mëparshëm*”.

Në vijim, ne gjyqtarët në pakicë jemi të mendimit se qëndrimi i shumicës në Kolegjet e Bashkuara në zgjidhjen e çështjes objekt i këtij gjykimi nuk i korrespondon edhe vetë përfundimeve unifikuese të arritura po prej saj në këtë vendim në lidhje me kuptimin dhe zbatimin e dispozitave ligjore mbi “objektin” dhe “shkakun ligjor” të padisë, “bazën juridike”, “të drejtën”, si dhe “për cilësimin e saktë të fakteve dhe veprimeve që lidhen me mosmarrëveshjen”.

Në kuptim dhe interpretim të normave materiale e procedurale civile, ne gjyqtarët e pakicës jemi të mendimit **se “baza ligjore”, apo “referenca” në dispozitën konkrete ligjore, të formuluar në kërkesëpadi, nuk përbëjnë element thelbësor dhe përcaktues të padisë në kuptimin material e procedural të saj. Aq më tepër, këto nuk mund të barazohen me nocionin klasik juridiko-civil të “shkakut ligjor” të padisë.**

Elemente thelbësore dhe përcaktuese të padisë për shqyrtimin dhe dhënien e vendimit janë: gjykata ku drejtohet padia, identiteti dhe pozita e palëve ndërgjyqëse, objekti i padisë dhe shkaku ligjor ku mbështetet padia.

Lidhur me padinë, në ushtrimin e së drejtës për ngritjen e saj në gjykatë, për paditësin duhet të ekzistojë dhe të tregohet prej tij e drejta për të kërkuar atë që përmbahet në objektin e padisë, e drejtë e cila mbrohet nga një normë abstrakte e së drejtës pozitive (ligji). Në rast se objekti dhe shkaku ligjor i padisë, pra ajo që kërkohet me padi, janë treguar qartë dhe gjykata çmon se është e përcaktuar natyra e mosmarrëveshjes, por “referenca ligjore” (apo e ashtuquajtura “baza ligjore” e padisë), si dhe cilësimi juridik i fakteve nga paditësi, adresohen gabimisht apo pamjaftueshmërisht në një dispozitë konkrete ligjore që nuk duket të ketë lidhje me kërkimet e padisë, pikërisht këtë mangësi, këtë “rregullim”, pra edhe “cilësim të saktë” juridik të “fakteve” në kuptim të nenit 16 e vijues të Kodit të Procedurës Civile, duhet ta bëjë gjykata gjatë shqyrtimit gjyqësor të çështjes. Gjykata fillon shqyrtimin e padisë dhe zgjidh mosmarrëveshjen jo duke u mbështetur në dispozita konkrete të ligjit (“bazën ligjore”) që tregohen nga palët në kërkimet e tyre, por në ato dispozita të së drejtës abstrakte (ligjës) që në gjykim asaj do t’i rezultojnë se objektivisht përcaktojnë të drejtën e zbatueshme në këtë mosmarrëveshje, dispozita që janë të detyrueshme për gjykatën. Prandaj konkludohet se kemi të bëjmë me një të drejtë dhe njëkohësisht

detyrim të gjykatës për të gjykuar dhe dhënë vendimin e saj mbështetur jo thjesht në “të drejtën” por në dispozitat përkatëse, konkrete, të ligjës që lidhen me mosmarrëveshjen.

Në gjykimin civil, pala që ngre një pretendim ka detyrimin të parashtojë dhe të vërtetojë ekzistencën e faktit krijues dhe të së drejtës ku ajo mbështet pretendimin (kërkimin), si dhe të manifestojë vullnetin, kërkesën e saj, që të përfitojë nga fakti krijues dhe e drejta, pa qenë e domosdoshme që të tregojë saktësisht “dispozitën ligjore” ku gjen mbështetje konkrete kjo e drejtë. Identifikimi, përcaktimi i kësaj norme konkrete është një e drejtë dhe njëkohësisht detyrim i gjykatës, në përfundim dhe si rezultat i zhvillimit të gjykimin sipas parimit të kontradiktorialitetit lidhur me pretendimin e ngritur në padi. **Prandaj, nisur edhe nga zbatimi i parimit të disponibilitetit, është detyrim i palës që, në mënyrë pohuese dhe jo dyshuese (p.sh. për mungesën e tyre), të formulojë kërkesëpadinë në një formë të përshtatshme, por në përmbajtje në mënyrë të qartë dhe të dallueshme, për kërkimet e saj lidhur me faktet, arsyet, të drejtën, në të cilat mbështetet padia që ka ngritur përpara gjykatës.**

Për këto arsye, pakica ka mendimin që për përmbajtjen e nenit 16 të Kodit të Procedurës Civile, në harmoni me normat e tjera që lidhen me çështjet objekt i këtij gjykimi, interpretimi i saktë i ligjës kërkon të pranohet edhe se **për individualizimin e përmbajtjes së kërtimeve në padi, gjykata nuk duhet të mjaftohet dhe të kufizohet vetëm në kuptimin, shqyrtimin letrar, “fjalë për fjalë”, të kërtimeve ashtu siç janë formuluar në kërkesëpadi (e njëjta gjë edhe për prapësimet, mjetet e ankimit etj.). Ajo duhet të verifikojë ekzistencën dhe konkretisht atë që përbën vullnetin e palës, duke iu referuar fakteve dhe argumenteve që pala ka parashtruar, si dhe qëllimit që ajo synon të arrijë, të kuptueshme këto dhe për të cilat mund të konkludohet edhe nga vetë natyra e kufijve të padisë së ngritur, nga pozita ku janë vendosur, si dhe qëndrimet përkatëse të palëve në fillim dhe gjatë shqyrtimit gjyqësor të çështjes.**

Jemi të mendimit se interpretimi i saktë i nenit 16/2, apo edhe 185 të Kodit të Procedurës Civile janë të lidhur në veçanti me një nga parimet e gjykimin civil që përmbahet në nenin 6 të Kodit të Procedurës Civile: “Gjykata që gjykon mosmarrëveshjen duhet të shprehet mbi gjithçka që kërkohet dhe vetëm për atë që kërkohet”. Kjo dispozitë i ndalon gjykatës që t’i njohë një pale një të drejtë që ajo nuk e ka kërkuar ose të japë një vendim që nuk i korrespondon një kërkimi të palës. Këto raste do të përbënin një ndërhyrje të pambështetur ligjërisht nga ana e gjykatës në disponibilitetin e palëve ndërgjyqëse, ndërhyrje që në këtë mënyrë do të ndryshonte, tjetërsonte, elemente objektive të vetë kuptimit dhe ekzistencës së padisë, në këtë rast, të objektit dhe shkakut ligjor të saj (“petitum” dhe “causa petendi”). Rrjedhojë e këtij qëndrimi të gjykatës mund të jetë edhe mohimi i së drejtës së kërkuar në gjykatë nga pala. Në të njëjtën situatë paligjshmërie, sipas mendimit tonë, gjykata do të ndodhet edhe atëherë kur, ndonëse shprehet brenda objektit të padisë, merr në shqyrtim e çmon kryesisht një prapësim që kundërshton të drejtën që kërkohet të mbrohet me padi nga ana e paditësit, ose në rastin kur gjykata vendos në themelin e vendimit të saj, fakte dhe rrethana jashtë objektit të gjykimin, të cilat përbëjnë një titull, shkak ligjor (“causa petendi”) të ri dhe të ndryshëm nga ajo që ka disponuar dhe pretenduar paditësi.

Nga ana tjetër, nisur nga roli e gjykatës në gjykimin civil, në interpretim të nenit 16 të Kodit të Procedurës Civile, jemi të mendimit **se ndodhemi përpara përmbushjes së parimeve themelore të gjykimin civil, nëse gjykata jep vendim duke u mbështetur në vlerësimin e saj, të pavarur, juridik, të fakteve dhe rrethanave të çështjes që mund të jenë të ndryshme nga interpretimi e vlerësimi i tyre juridik në parashtrimet e bëra nga palët, përfshirë këtu mbështetjen e zbatimin e një norme juridike konkrete të ndryshme nga ajo (e ashtuquajtura “baza” apo “referenca” ligjore) që mund të jetë treguar nga pala që ka bërë kërkimin (apo prapësimin, ankimin, etj.). Pra, gjykata nuk shkel, përkundrazi, zbaton me korrektësi ligjin procedural e material, nëse vendos mbi bazën e dispozitave ligjore të ndryshme nga ato të formuluar në parashtrimin e palës, mjafton që të ketë qëndruar në arsyetimin e saj brenda objektit dhe shkakut ligjor të padisë, si elemente esenciale pa të**

cilat nuk fillon dhe as mund të kuptohet ekzistenca e gjykimit civil.

Gjithashtu, pakica ka mendimin se është e drejtë dhe detyrë e gjykatës të përcaktojë normën konkrete (“*nomen iuris*”) që ka të bëjë me padinë, me mosmarrëveshjen objekt gjykimi, pavarësisht nga cilësimi që mund t’u kenë bërë atyre palët ndërgjyqëse. Por, nga ana tjetër, gjykata do të shkelte kufijtë ligjorë të kësaj të drejte-detyrimi të saj (“*ultra et extra petitum*”) nëse praktikisht, me vendimin e dhënë, do të zëvendësonte kërkimin e padisë me një kërkim tjetër, të ri, mbi një shkak ligjor tjetër, mbi tërësi faktesh dhe rrethanash që nuk rezultojnë të jenë biseduar nga palët gjatë gjykimit sipas parimit të kontradiktorialitetit.

Për këto arsye jemi të mendimit se është e drejtë e personit t’i drejtohet dhe të vërë në lëvizje gjykatën për mbrojtjen e një të drejte që pretendohet se i është cenuar dhe, njëkohësisht, detyrim i tij të tregojë qartësisht atë që kërkon, interesin që mbrohet nga e drejta (abstrakte) ku e mbështet pretendimin e tij. **Por, nga ana tjetër, është e drejtë dhe njëkohësisht detyrë e gjykatës t’u mundësojë palëve pjesëmarrje të drejtpërdrejta dhe kontradiktorialitetin e gjykimit sipas ligjit, si dhe të japë një vendim ku parashtrohen cilësimi i saktë, i pavarur, juridik, i vetë gjykatës mbi faktet, kërkimet e prapësimet e palëve, duke treguar tashmë jo thjesht arsyen, të drejtën, që pretendohet se mbështet kërkimin e padisë, por edhe dispozitat ligjore konkrete ku ajo çmon se mbështetet vendimi për zgjidhjen e mosmarrëveshjes. Kjo është logjikë dhe e lidhur me misionin e gjykatës, e cila në veprimtarinë e saj në procesin civil synon të garantojë një proces të rregullt ligjor dhe një gjykim të drejtë (neni 42 i Kushtetutës, neni 4 i Kodit të Procedurës Civile) të finalizuar me dhënien e një vendimi përfundimtar për zgjidhjen e mosmarrëveshjes, mbështetur edhe në aksiomën juridike “*iuria novit curia*”, pra është gjykata ajo që e njeh vetë ligjin dhe që vendos përfundimisht në bazë e për zbatim të tij. Kjo e fundit është edhe një nga arsyet thelbësore përse personat mund dhe duhet t’i drejtohen gjykatës për zgjidhjen e mosmarrëveshjes ndërmjet tyre.**

Sipas parimit të disponimit të palëve, atij të kontradiktorialitetit etj. “*vetëm palët mund të venë në lëvizje gjykatën*” për fillimin e një procesi gjyqësor, me anë të padisë (neni 2 i Kodit të Procedurës Civile), duke përcaktuar ato vetë edhe objektin e mosmarrëveshjes (neni 5). Këto përcaktime bëhen në padinë e parashtruar para gjykatës, por kërkimet, pra vullneti dhe qëllimi i palëve, formësohen edhe “*gjatë ushtrimit të të drejtave*” në procesin gjyqësor civil (neni 5). Është detyrë e gjykatës që të shprehet pikërisht për të gjitha kërkimet, prapësimet, mjetet e ankimit etj. të palëve dhe vetëm për ato (neni 6) në përfundim të një procesi të rregullt gjyqësor (neni 4).

Por, nga ana tjetër, ndonëse nuk ka rol aktiv në kuptim të vënies në lëvizje dhe të disponimit mbi kërkimet e padisë, prapësimet, mjetet e ankimit etj. gjykata ka disa të drejta-detyrime thelbësore në funksion të garantimit të procesit të rregullt gjyqësor dhe dhënies së vendimit. Gjykata ka të drejtën-detyrimin të ftojë palët të japin shpjegime mbi faktet që “*ajo i vlerëson të nevojshme*” për zgjidhjen e mosmarrëveshjes (neni 9), duke e zgjidhur atë “*në përputhje me dispozitat ligjore*” që është e detyruar të zbatojë, pasi të ketë bërë vetë cilësimin e fakteve pa u lidhur me përcaktimet e propozuara nga palët (neni 16). Madje, gjykata i fton palët “*të japin shpjegime*” nga pikëpamja e së drejtës që “*ajo çmon të nevojshme*” (neni 17).

Duke vepruar në këtë mënyrë, nisur nga parimi se ligjin e njeh gjykata (*iuria novit curia*), ajo ka detyrimin të shprehet mbi arsyet dhe mbështetjen ligjore konkrete të pranimi ose jo për të gjitha kërkimet në padi, brenda kufijve të objektit dhe shkakut ligjor të saj (neni 29). Por gjykatës i ndalohet të ndryshojë vetë shkakun ligjor të padisë (neni 16 paragrafi i dytë), sepse kjo përbën një disponim thelbësor, ekskluziv të paditësit, element vendimtar për ekzistencën e padisë dhe vetë gjykimit civil.

Ndërsa sipas dispozitave të neneve 154/a dhe 158/a të Kodit të Procedurës Civile gjykata ka të drejtën-detyrimin të pranojë kërkesëpadinë nëse janë plotësuar nga paditësi elementet thelbësore të saj sipas nenit 154 të këtij Kodi, duke i dhënë paditësit mundësinë që ai vetë të riparojë të metat e padisë. Sa më sipër përbën një rol të llojit “orientues”, por aspak vendosës të gjykatës, që realizohet veçanërisht në kuadër të fazës dhe veprimeve përgatitore. Ky rol i gjykatës i shërben vetëm synimit për të saktësuar, qartësuar atë që do të përbënte objektin e gjykimit të

mosmarrëveshjes, në kuadër të krijimit të kushteve ligjore dhe faktike për zhvillimin e një procesi të rregullt ligjor për të gjitha palët ndërgjyqëse. Por mbetet gjithnjë disponim ekskluziv i paditësit që të ndryshojë objektin dhe shkakun ligjor të padisë (neni 185).

Së fundi, duke qenë se nuk është detyrim i palëve por i vetë gjykatës, nuk është e rastit që, në dallim nga dispozitat e lartpërmendura në lidhje me përmbajtjen e padisë, në nenin 310/II, pika 3 të Kodit të Procedurës Civile, asaj i kërkohet që në vendim të tregojë “dispozitat ligjore” konkrete në të cilat mbështetet vendimi i saj. Pra, ndryshe nga palët, ligjvënësi nuk e ngarkon gjykatën me detyrimin të tregojë “bazën juridike” apo “të drejtën” ku mbështetet, por pikërisht “dispozitat ligjore” konkrete të ligjës të detyrueshme për mbështetjen e vendimit të gjykatës.

Për arsyet që parashtroam më sipër, ne gjyqtarët e pakicës jemi të mendimit se Kolegjet e Bashkuara nuk kanë arritur të zgjidhin drejt edhe çështjen konkrete objekt i këtij gjykimi. Edhe në këtë çështje, ishte fakultet i palës paditëse të tregonte dispozitat konkrete të ligjit që lidhen me padinë. Por, nuk ishte as detyrim i paditësit të përcaktonte, as edhe detyrim i gjykatës që të kërkonte përcaktimin nga paditësi të këtyre dispozitave konkrete (nenet) të ligjës që lidhen me objektin dhe zgjidhjen e mosmarrëveshjes. Kjo për shkak se këto të ashtuquajtura “referenca ligjore” nuk janë elemente të qenies (ekzistencës) së kërkesëpadisë. E tillë ishte vetëm tregimi i shkakut ligjor i së drejtës dhe gjendjes së faktit që i kundërvihet kësaj të drejte. Gjykatat nëse do të kishin çmuar, thjesht mund të orientonin paditësin dhe palët e tjera për sqarimin e qartësimin e kërtimeve dhe natyrës së mosmarrëveshjes për të cilën ishte ngritur padia.

Paditësi ka vendosur në objektin e padisë detyrimin e anës së paditur që t’i shpërblejë shumën prej 61 317 000 lekë si shpenzime të nevojshme dhe të dobishme të kryera nga ana e tij në “Serën nr.5” pronë e të paditurit, për shkak se kishte qenë posedues i ligjshëm dhe në mirëbesim i kësaj prone, pra përpara se kontratat e tjetërsimit të pronës në favor të tij, në një gjykim tjetër, të konstatoheshin me vendim gjyqësor si absolutisht të pavlefshme. Kjo përbën zgjedhjen, vullnetin, qëllimin e paditësit, objektin e kërimit dhe të së drejtës që ai pretendon se i është shkelur, një padi detyrimi (personale), por që trajtohet nga Kodi Civil në mjetet për mbrojtjen e pronësisë (neni 299). Pra, paditësi nuk ka kërkuar rikthimin nga ana e paditur të asaj që mund të ketë dhënë në kuadër të veprimeve juridike (kontratave të dhurimit e shitjes) të cilat janë konstatuar absolutisht të pavlefshme sipas nenit 106 të Kodit Civil, ndonëse kjo dispozitë konkrete rezulton të jetë vendosur prej tij në rubrikën “baza ligjore” të kërkesëpadisë. Nëse këto kërtime (objekt e shkak ligjor) të paditësit qëndronin apo jo, ato i nënshtrohen shqyrtimit gjyqësor të çështjes, në përfundim të së cilës gjykata vendos për pranimin ose rrëzimin e padisë.

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, që kanë lënë në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë kanë vendosur në themel të arsytimit dhe qëndrimit të tyre faktin se paditësi ka përdorur si “referencë ligjore”, pa e ndryshuar në proces, nenin 106 e vijues të Kodit Civil, dispozita që kanë të bëjnë me zgjidhjen e pasojave të pavlefshmërisë absolute të veprimit juridik, shkak për të cilën ka një gjykim të mëparshëm të formës së prerë. Por, sipas mendimit tonë, si gjyqtarë në pakicë, Kolegjet e Bashkuara në çështjen objekt i këtij gjykimi kanë identifikuar dhe njëjtësuar gabimisht “referencën ligjore” të bërë në padi (nenin 106 e vijues të Kodit Civil) me shkakun ligjor të padisë, të drejtën e tij si posedues në mirëbesim mbi shpenzimet e nevojshme e të dobishme të kryera mbi sendin dhe faktet që i kundërvihen kësaj të drejte.

Një qëndrim i tillë, padashur, sjell situatën kur gjykata nuk shprehet më për kërkimet e paditësit dhe brenda kufijve të tyre (e drejta e poseduesit në mirëbesim për shpenzimet sipas shumës së kërkuar në objektin e padisë dhe gjendja e faktit që i kundërvihet kësaj të drejte), por në fakt e ka ndryshuar, kryesisht, bazën juridike të padisë pa kërkesë të palës, gjë që nuk përputhet me qëndrimin, qëllimin dhe vullnetin e formësuar të paditësit edhe gjatë gjykimit lidhur me objektin dhe shkakun ligjor të padisë së ngritur prej tij. Sipas mendimit tonë, nëse në përmbajtje (jo në formë) kërkitimi (objekti dhe shkak ligjor) i padisë është i qartë, nuk ka rëndësi për fatin e çështjes fakti nëse duhet të ekzistonte apo ndryshohej në gjykim e ashtuquajtura “referenca ligjore” konkrete në nenin 106 e vijues të Kodit Civil.

Për arsyet e mësipërme, duke qenë se për çështjet e tjera të lidhura me vlerësimin e provave janë shprehur gjykata e shkallës së parë dhe ajo e apelit, ne gjyqtarët e pakicës jemi të mendimit se Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë duhet të linin në fuqi vendimin nr.150, datë 13.4.2004 të Gjykatës së Apelit Vlorë, që kishte ndryshuar vendimin e gjykatës së shkallës së parë duke pranuar padinë, si një vendim i mbështetur në ligj.

Anëtarë: Fatos Lulo, Besnik Imeraj, Ardian Dvorani

MENDIM PARALEL

1. Paditësi ka paraqitur një kërkesëpadi, duke pretenduar se ana e paditur duhet të detyrohet t'i shpërblejë atij shumën e të hollave të shpenzuara për investimin e kryer në serën nr.5, me arsyetimin se ai ka qenë në mirëbesim, pasi ka ditur se veprimet e kryera nga organet shtetërore janë të rregullta dhe se objekti i blerë ka qenë tej mase i amortizuar.

2. Me një vendim tjetër gjyqësor (nr.611, datë 27.4.1999), mbi padinë e ngritur nga personat e tretë, është vendosur pavlefshmëria e kontratës së shitjes (për sendin objekt gjykimi), e lidhur ndërmjet ARNB Fier dhe shtetasit A.M., si dhe kontrata e dhurimit e lidhur ndërmjet këtij të fundit dhe paditësit duke u kthyer palët në gjendjen e mëparshme, d.m.th. detyrimin e paditësit t'i dorëzojë ARNB serën nr.5 dhe detyrimin e ARNB t'i kthejë paditësit shumën e paguar nga A.M. për privatizimin e serës.

3. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier, në çështjen objekt gjykimi, ka vendosur rrëzimin e kërkesëpadisë, me arsyetimin se pretendimi i paditësit është detyrim i anës së paditur për shpërblim shume dhe si bazë ligjore ka përcaktuar nenin 106 të Kodit Civil. Kjo dispozitë i referohet rasteve të pavlefshmërisë së veprimit juridik, pretendim të cilin paditësi mund ta ngrinte në gjykimin e parë. Baza juridike e kërkesëpadisë, sipas pretendimit të paditësit, duhej të ishte neni 299 i Kodit Civil.

4. Gjykata e Apelit Vlorë ka ndryshuar këtë vendim dhe ka vendosur pranimin e pjesshëm të kërkesëpadisë me arsyetimin se si objekti i kërkesëpadisë, edhe shkaku i saj janë shprehur qartë prej paditësit. Referenca juridike jo e plotë d.m.th. përcaktimi i bazës juridike të kërkesëpadisë nuk është shkak për rrëzimin e saj, pasi është detyrimi i gjykatës të bëjë një cilësim të saktë të fakteve dhe veprimeve që lidhen me mosmarrëveshjen objekt gjykimi, pa u lidhur me përcaktimin që mund të propozojnë palët.

5. Neni 16 i Kodit Civil ka përmbajtjen e mëposhtme:

Gjykata zgjidh mosmarrëveshjen në përputhje me dispozitat ligjore dhe normat e tjera në fuqi, që janë të detyrueshme të zbatohen prej saj. Ajo bën një cilësim të saktë të fakteve dhe veprimeve që lidhen me mosmarrëveshjen pa u lidhur me përcaktimin që mund të propozojnë palët. Megjithatë, gjykata nuk mund të ndryshojë bazën juridike të padisë pa kërkesën e palës.

6. Përcaktimi i mësipërm thekson parimet e rëndësishme procedurale civile që lidhen me rolin e gjykatës në një mosmarrëveshje, d.m.th. vendi i saj në raport me palët dhe me rolin e palëve, d.m.th. me marrëdhënien ndërmjet tyre dhe gjykatës, e konkretizuar në parimin e disponimit maksimal.

6.1. Vënia në lëvizje e gjykatës për fillimin e një procesi është e drejtë e vetë palës (neni 2 i Kodit të Procedurës Civile). Kjo e drejtë buron nga vetë organizimi i rendit juridik (e drejta materiale) dhe është ana procesuale e parimit të autonomisë private (individi vendos vetë mbi mënyrën e rregullimit të marrëdhënieve juridike).

Vetëm në raste përjashtimore e drejta civile procedurale i ka dhënë subjekteve të veçanta kompetenca, në zbatimin e të cilave shteti ka një interes të veçantë publik, ushtrimi i të cilave nuk është në dëshirën e individit, por mund të jetë edhe kundër tij. Kjo ndodh nëpërmjet të drejtës së prokurorit për paraqitjen e kërkesëpadisë (nenet 375, 382 të Kodit të Procedurës Civile).

6.2. Parimi i mësipërm konkretizohet në plotësimin e disa detyrimeve ligjore procedurale që ka pala që vendos të ushtrojë të drejtën e paraqitjes së padisë (neni 154 i Kodit të Procedurës Civile). Ajo ka detyrimin të vendosë ndër të tjera objektin e procesit (të kërkesëpadisë). Vetëm mbi këtë objekt gjykata ka të drejtë të shprehet, d.m.th. të vendosë. Ajo vetë nuk mund të ndryshojë këtë objekt. Ky qëndrim pasiv i gjykatës ka kuptimin: ku s'ka padi s'ka gjykatë.

Më tej paditësi ka detyrimin të përcaktojë edhe përmbajtjen e kërimit të tij. Kur paditësi nuk plotëson këto detyrime, padia e tij është e papranueshme. Kjo d.m.th. se pala ka disponimin maksimal mbi të drejtën e saj dhe gjykata është e lidhur vetëm me kërkimin që bën paditësi, d.m.th. ai s'ka të drejtë të pretendojë diçka tjetër ose tej përmbajtjes së kërkesës që ka paraqitur "*ne eat iudex ultra petita partium*".

7. Të drejtën e padisë e ka paditësi. Kjo kërkesë e tij përmban një pretendim juridik, themelësia ose jo e të cilit është detyrë e të provuarit nga ana e gjykatës. Pra, gjykata ka detyrimin të provojë që objekti i përcaktuar nga paditësi plotëson të gjitha elementet e normës juridike (të drejtës mbi të cilën mbështetet kërkesëpadia) dhe si rrjedhim të pranojë edhe një pasojë juridike që vjen nga zbatimi i saj. Ky proces është tërësisht e drejtë e gjykatës dhe pala nuk mund të ndërhyjë.

Se cila normë duhet të zbatohet, si duhet të kuptohet ajo dhe nëse fakti i paraqitur nga paditësi rregullohet nga ajo normë d.m.th. dhënia e një vendimi sipas së drejtës në fuqi është detyrë e vetme e gjykatës (neni 16 i Kodit të Procedurës Civile) "*iura novit curia*".

8. Meqenëse e drejta e dhënies së një vendimi në përputhje me ligjën është e drejtë e gjykatës, nuk mundet kjo e fundit të lidhet me pretendimet që mund të propozojnë pjesëmarrësit në proces. Gjikata për shkak të detyrës së saj, pra e pavarur nga dëshira e palëve, ka për detyrë të sqarojë objektin e mosmarrëveshjes d.m.th. të cilësojë saktë faktet, veprimet që lidhen me mosmarrëveshjen dhe të kërkojë të hetojë të gjitha provat e paraqitura lidhur me të. Ajo mban të gjithë përgjegjësinë për dhënien e një vendimi të drejtë e të bazuar (neni 29 i Kodit të Procedurës Civile). Kjo është dhe përmbajtja e parimit të së drejtës maksimale "*inquisition maxime*".

9. Në kuptim të analizës së mësipërme Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, për një kuptim të saktë të nenit 16 të Kodit të Procedurës Civile, bën unifikimin e praktikës gjyqësore si më poshtë:

Gjikata në funksion të dhënies së drejtësisë ka për detyrë të bëjë një cilësim të saktë të fakteve dhe veprimeve që lidhen me mosmarrëveshjen, por ajo nuk ka të drejtë të ndryshojë bazën juridike të kërkesëpadisë. Ajo ka detyrimin të gjykojë mosmarrëveshjen e paraqitur brenda kuadrit juridik të paraqitur nga paditësi. Vetëm ky ka disponimin mbi objektin dhe bazën juridike të kërkesëpadisë.

10. Në zbatim të këtij unifikimi gjykata e apelit ka zbatuar ligjën gabim, pasi ka cenuar të drejtën e paditësit mbi disponimin e kërkesëpadisë dhe për pasojë vendimi i saj duhet të priset dhe të lihet në fuqi vendimi i gjykatës së rrethit gjyqësor.

Anëtori: Agron A. Lamaj